

## СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ІНТЕНСИВНОЇ ФОРМИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

### MODERN APPROACHES TO THE INTENSIVE FORM OF ENGLISH LANGUAGE STUDY FOR STUDENTS ATTENDING HIGHER EDUCATION

Сусол Л.О.,

*orcid.org/0000-0002-7631-1556*

*кандидат філологічних наук,*

*доцент кафедри мовної підготовки*

*Одеського державного університету внутрішніх справ*

У статті висвітлено, що до сучасних технологій інтенсивного вивчення іноземних мов відносять ритмопедію, гіпнопедію, релаксопедію, «інтел», експрес тощо. З метою інтенсивного викладання англійської мови здобувачам вищої освіти викладачі кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ практикують технології ритмопедії для оволодіння значним обсягом матеріалу, що розрахований на довільне запам'ятовування за «комфортних і незвичних обставин досягнення результату». Крім того, періодично використовується технологія релаксопедії у освітньому процесі. Навчання за «Інтел (інтелектуальна) технологією» рекомендується викладачами кафедри мовної підготовки індивідуально для окремих здобувачів з метою підвищити свій рівень знань мови до рівня кращих студентів академічної групи. Певний інтерес викладачів кафедри мовної підготовки у процесі підготовки здобувачів за освітніми програмами «Право», «Правоохоронна діяльність» викликає також і драматико-педагогічна організація навчання (*drama pedagogische Gestaltung des Unterrichts*) англійській мові, яка повністю орієнтована на дію під час підготовки здобувачів до періодичних наукових конференцій різної тематики. Понад 50% викладачів кафедри мовної підготовки у процесі практичних занять застосовують метод «Мовчазні» технології під час саме наукової роботи здобувачів (наукові доповіді, наукові статті, тези, дипломні роботи, дисертації і т.д.) за освітніми програмами «Право», «Правоохоронна діяльність». Технологія Джеймса Ашера (James Asher) повної фізичної реакції (Total Physical Response – TPR) є практично непридатною для здобувачів вищої освіти. Крім того, серед учених-методистів також немає єдності щодо доцільності застосування TPR у навчанні іноземних мов. Оскільки, «тандем – технологія» – це автономне (самостійне) вивчення іноземної мови, мета якої – віртуальне спілкування, що спрямоване на оволодіння рідною мовою партнера в процесі взаємного навчання за допомогою світової мережі Інтернет, дана методика рекомендується для додаткового індивідуального її вивчення здобувачами та не має практичного використання викладачами кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ.

**Ключові слова:** англійська мова, інтенсивне вивчення, право, правоохоронна діяльність, технології вивчення, освітній процес, вища освіта.

The article highlights that modern technologies of intensive study of foreign languages include rhythm therapy, hypnopedia, relaxation, "intelligence", express, etc. For intensive English teaching due to educational programs "Law", "Law Enforcement Activities" teachers of Language Training Department of Odessa State University of Internal Affairs practice rhythm therapy to master a significant amount of material designed for random memorization in "comfortable and unusual circumstances to achieve the result." In addition, relaxation technology is periodically used in the educational process. Training "Intel (Intellectual) Technology" is recommended by teachers of Language Training Department individually for individual applicants in order to improve their language skills to the level of the best students of the academic group. Teachers of the Language Training Department are also interested in the drama and pedagogical organization of learning language that is fully action-oriented in preparing applicants for periodic scientific conferences on various topics in the process of training applicants for educational programs "Law", "Law Enforcement Activities".

More than 50% of teachers of Language Training Department in practical classes use the method of "Silent" technology during the scientific work of applicants (scientific reports, scientific articles, abstracts, theses, dissertations, etc.) for educational programs "Law", "Law Enforcement Activities". James Asher's Total Physical Response (TPR) technology is virtually unsuitable for applicants for higher education. In addition, there is also no consensus among methodist scholars on the appropriateness of using TPR in foreign language teaching. Because "tandem technology" is an autonomous (independent) study of a foreign language, the purpose of which is virtual communication aimed at mastering the native language of the partner in the process of mutual learning through the world wide web. This method is recommended for additional individual study by applicants and has no practical use by teachers of the Language Training Department of Odessa State University of Internal Affairs.

**Key words:** English language, intensive study, Law, Law Enforcement Activity, technologies of teaching, educational process, higher education.

**Постановка проблеми.** Для сучасних українців освіта залишається важливою сферою діяльності особистості та пріоритетним чинником розвитку сучасного суспільства. Беззаперечно,

що вивчення англійської мови посідає провідне місце. Пріоритетним завданням сучасного викладача залишається вибір оптимальних шляхів організації аудиторної та самостійної роботи,

використання сучасних методик викладання та інноваційних методів [1, 2, 5].

#### **Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

Задля кращого розуміння основи сучасних методик навчання іноземним мовам, слід розглянути базові методичні принципи цих методик. Так, у структуру комунікативного методу входять пізнавальний, розвиваючий і навчальний аспекти, які спрямовані на виховання здобувача освіти. Комунікативне навчання вибудовується таким чином, що вся його суть та організація пронизані принципами новизни. Відомі наступні методичні засади комунікативної методики [4, 6]:

- принцип оволодіння всіма аспектами іншомовної культури через спілкування;

- принцип взаємопов'язаного навчання аспектам іншомовної культури (комплексний характер іншомовної культури виявляється в єдності та взаємозв'язку її навчального, пізнавального, виховного і розвивального аспектів);

- принцип моделювання змісту аспектів іншомовної культури;

- принцип системності в організації навчання іноземним мовам: спочатку намічається кінцевий продукт (мета), а потім визначаються завдання, які можуть призвести до даного результату;

- принцип індивідуалізації в оволодінні іноземною мовою;

- принцип розвитку мовленевої діяльності, мислення і самостійності студентів в оволодінні іноземною мовою;

- принцип новизни в навчанні іноземним мовам.

Базові принципи інтенсивної методики вивчення іноземної мови [6]:

- принцип колективної взаємодії (здобувачі активно спілкуються з іншими, розширюють свої знання, вдосконалюють свої вміння та навички);

- принцип особистісно-орієнтованого спілкування є не менш значущим (під час спілкуванні кожен здобувач впливає та і піддається впливу інших здобувачів);

- принцип рольової організації навчально-виховного процесу (рольова гра – це одне з ефективних засобів створення мотиву до іншомовного спілкування студентів);

- принцип концентрованості в організації навчального матеріалу і навчального процесу (спонукає викладачів працювати в постійному пошуку нових форм подачі матеріалу);

- принцип поліфункціональності вправ відображає специфіку системи вправ в інтенсивній методиці навчання та передбачає одночасне і паралельне оволодіння мовним матеріалом і мовленнєвою діяльністю.

**Мета роботи** – у вивченні сучасних підходів до інтенсивної форми вивчення англійської мови за освітніми програмами «Право» та «Правоохоронна діяльність» в умовах Одеського державного університету внутрішніх справ.

**Виклад основного матеріалу.** До сучасних технологій інтенсивного вивчення іноземних мов слід віднести ритмопедію, гіпнопедію, релаксопедію, «інтел», експрес тощо [3].

Ритмопедія – це технологія, яка дозволяє інтенсифікувати процес запам'ятовування через створення сприятливих умов для функціонування механізмів пам'яті. Методика набула розвитку та практичному впровадженню на уроках іноземних мов завдяки розробкам методистів Кишинівського університету. Вказана технологія ґрунтується на введенні іншомовної інформації, її закріплення та активізацію з використанням ритмостимуляції у процесі групового спілкування. Це безпосередній вплив на біоритміку людини монотонними звуками низької частоти, світлом, кольором, музичним супроводом через слухові і зорові аналізатори, що в свою чергу сприяє довготривалому збереженню в пам'яті здобувача освіти навчального матеріалу, що у 2-3 рази перевищує традиційну норму: 150 фраз за 90 хвилин. Експериментальним шляхом достовірно доведено, що надійне і довготривале запам'ятовування матеріалу досягає у середньому діапазоні 80-90%.

Практичне заняття із застосуванням технології ритмопедії в умовах кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ складається із безпосереднього сеансу надання інформації на фоні ритмостимуляції. А також самостійна робота виконується з використанням технічних засобів навчання (ноутбуку з виведенням інформації на екран або смартфонів, або за допомогою дистанційних методів навчання на освітній платформі MIA, з використанням ZOOM, MEET, SKYPE тощо в умовах карантинних обмежень або воєнного стану. Поданий навчальний матеріал (інформація) сприймається тричі, а саме через слуховий, зоровий і мовленнєвий канали здобувачів. Комплексне поєднання логічного (вербальна інформація) та емоційного (музичний фон, затемнена аудиторія, голос диктора (викладача)), що сприймається одночасно на свідомому й підсвідомому рівнях, допомагає активізації резервних можливостей головного мозку та суттєво нарощує як обсягу так і тривалість запам'ятовування. Як показала практика за інтенсивного викладання англійської мови здобувачам за освітніми програмами «Право», «Правоохоронна діяльність» технологія ритмопе-

дії відносно широко застосовується викладачами кафедр з метою оволодіння значним обсягом матеріалу, що розрахований на довільне запам'ятовування за «комфортних і незвичних обставинах досягнення результату».

Гіпнопедія – технологія навчання під час сну в історичному аспекті була доволі популярною в методичних принципах навчання англійській мові у 60-70-х рр. ХХ-го століття. Вважали, що в період своєї активності людина цілком здатна пізнавати почуті під час сну одиниці мовлення та здатна до їх відтворення. В цілому гіпнопедія передбачала набуття навичок пізнання і репродукції одиниць мовлення, введених через гіпнопедичну програму. Апологети цієї технології стверджують, що заучування лексики скорочується в декілька разів. Вказана технологія при підготовці здобувачів за освітніми програмами «Право», «Правоохоронна діяльність» не має сенсу через втрату актуальності для її практичного використання викладачами кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ.

Релаксопедія – це технологія навчання з використанням прийомів релаксації – психічного і фізичного розслаблення, що настає в результаті словесного впливу (навіювання). Загальновідомо, що у процесі релаксації відбувається активізація розумової діяльності і здобувач може за академічну годину засвоїти підвищений обсяг навчального матеріалу. Зазначена технологія періодично використовується у розмовному клубі “English speaking club” що діє з метою інтенсифікації процесу навчання англійській мові в умовах кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ окремими викладачами.

«Інтел (інтелектуальна) технологія» – це технологія вивчення англійської мови саме на підсвідомому рівні. Суть ґрунтується на ефекті гіпермнезії – понадзапам'ятовування, яке в 1000 (!) разів, на думку низки авторів, перевищує норму. В основі зазначеної технології покладено так званий «ефект 25 кадрів». При цьому доведено, що інформація з екрана телевізора, комп'ютера, смартфона тощо сприймається на свідомому рівні при темпі її подачі не більше 24 кадрів за 1 секунду. За умови, що вказаний темп підвищений, інформація сприймається і засвоюється не на свідомому, а на підсвідомому рівні. Суть цього «відкриття» початково використовували виключно у рекламних цілях. У процесі вивчення англійській мові інтелектуальні технології стали джерелом підвищення резервів головного мозку. Науковці пояснюють ефект надзапам'ятовування

з тим, що 97% психічної діяльності людини як індивідууму проходить на рівні підсвідомості і лише 3% – на рівні свідомості. Саме цю ідею використано також у технологіях навчання швидкого читання – «Інтел».

Навчання за вказаною технологією рекомендується викладачами кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ індивідуально для окремих здобувачів з метою підвищити свій рівень знань мови до рівня кращих студентів академічної групи та має наступні етапи:

– I етап – на занятті використовується електронний носій (накопичувач) інформації та комп'ютер, смартфон тощо. Перші 15 хвилин здобувач спостерігає за екраном, на якому миготять пари слів із швидкістю 25 кадрів за секунду (етап «бачу»);

– II етап – («бачу і чую») слова подаються для здобувача у звичному режимі з їх вимовою;

– III етап – («працюю») здобувач бачить слова на екрані і самостійно перекладає їх.

Відомо, що після 60-70 годин такої роботи словарний запас іншомовних слів може сягати 7000 слів та виразів. За такого методу він зберігається в пам'яті на довгі роки.

«Експрес-технологія» розроблена та запропонована до широкого впровадження І. Давидовою. Суть якої полягає у прослуховуванні спеціальних текстів, які мають тематичний характер і присвячуються одній з тем із сфери побутового спілкування. Особливість методу полягає в тому, що студенти прослуховують зафіксовані специфічні звукові сигнали, які не розрізняються на слух. Звукові сигнали – це навчальний текст, який записано у високому темпі. Інформація, зафіксована у такий спосіб, сприймається на рівні підсвідомості і надійно зберігається в пам'яті. На думку низки науковців та практиків, вказана технологія орієнтована на аудиторію певного психічного стану – податливих і тих, хто легко піддається навіюванню (гіпнозу). Щоб отримати ефект від зазначеного курсу, потрібно дуже напружено працювати, а це витримують далеко не всі. Явище гіпермнезії, яке виникає в результаті використання спеціальних звукових сигналів, що впливають на підсвідомість, не отримало поки що переконливого експериментального підтвердження, тому не використовується викладачами кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ у процесі практичних занять, але здобувачів інформують про її наявність та можливість використання за власним бажанням з урахуванням індивідуальних здібностей та бажань здобувачів.

Певний інтерес викладачів кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ у процесі підготовки здобувачів за освітніми програмами «Право», «Правоохоронна діяльність» викликає також і драматико-педагогічна організація навчання (*dramapedagogische Gestaltung des Unterrichts*) англійській мові, яка повністю орієнтована на дію. Так, до різних аспектів драматико-педагогічного навчання належать: теоретичний, індивідуально- і соціально-психологічний, психо-лінгвістичний, літературно- і мовно-дидактичний. Суть зазначеної технології: ми вчимо і вчимося мови головою, серцем, руками і ногами. Головна ідея технології – викладачі іноземної мови запозичують для своєї практичної діяльності у професійних акторів: як зробити відносно «банальний» діалог посібника напруженим і цікавим; як створити відповідну атмосферу; як вживатися в ситуацію і роль, чітко артикулювати звуки, подавати сигнали за допомогою жестів і міміки. Ключовою основою драматико-педагогічної організації навчання є, як і під час репетиції в театрі, сценічна імпровізація при широкому використанні такого прийому як живі картинки в застиглих, нерухомих позах (*Standbild*). Викладачі кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ у процесі підготовки здобувачів за освітніми програмами «Право», «Правоохоронна діяльність» застосовують даний метод під час підготовки студентів до періодичних наукових конференцій різної тематики.

«Мовчазні» технології особливого поширення набувають наприкінці ХХ ст. ідеї «автономії» здобувачів у навчальному процесі, що тісно пов'язана з поворотом до орієнтованого на здобувача навчання, що перегукується з поняттями індивідуальної траєкторії навчання (тематики наукової роботи, дипломного проекту, дисертації тощо) згідно вимог вищої школи.

Галєб Гаттегно (*Galeb Gattegno*) запропонував базовий принцип «мовчазної» технології (*Silent Way*), який базується на підпорядкованості навчання вивченню (*teaching should be subordinated to learning*). Цим визначається «мовчазна» роль викладача та одночасно суттєва мовленнєва активність і самостійність здобувачів. При викладанні відносно широко використовуються жести викладача, кольорові звукові та вокабулярні таблиці, кубики (*rods*) для демонстрації введення і засвоєння звуків, слів, структур у діях і ситуаціях. Викладач в даному випадку виконує роль «драматурга» – він пише сценарій, визначає дійових осіб, моделює їх дії, готує необхідні вер-

бальні й невербальні опори, задає тон, створює атмосферу для подальшої комунікації та, спостерігаючи за процесом засвоєння матеріалу, дає оцінку здобувачам. Понад 50% викладачів кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ у процесі практичних занять застосовують даний метод під час саме наукової роботи здобувачів (наукові доповіді, наукові статті, тези, дипломні роботи, дисертації і т.д.) за освітніми програмами «Право», «Правоохоронна діяльність».

У практиці навчання іноземних мов за кордоном широке застосування знайшла також технологія Джеймса Ашера (*James Asher*) повної фізичної реакції (*Total Physical Response – TPR*). Як правило, ця технологія використовується на початковому ступені навчання і базується на твердженні, що відсутність стресових ситуацій значно підвищує мотивацію навчання, проте дана технологія є практично непридатною для здобувачів вищої освіти. Крім того, серед учених-методистів також немає єдності щодо доцільності застосування *TPR* у навчанні іноземних мов.

«Тандем – технологія» – це автономне (самостійне) вивчення іноземної мови двома партнерами з різними рідними мовами, які працюють у парі. Метою тандему є оволодіння рідною мовою свого партнера в ситуації реального або віртуального спілкування, а також отримання інформації з галузей (наприклад питань права та правоохоронної діяльності), які цікавлять здобувачів. Історично «тандем-технологія» виникла у Німеччині наприкінці ХХ ст. в результаті зустрічей німецько-французької молоді. В межах вказаної технології вирізняють дві основні форми роботи – індивідуальна та колективна, а до основних принципів віднесено: принцип обопільності і принцип автономності, що розкривають суть технології. Принцип обопільності передбачає, що кожен з учасників тандему отримує однакову користь від спілкування. Принцип автономності базується на тому, що кожен із партнерів самостійно несе відповідальність за свою частину навчання: за вибір мети, змісту і засобів навчання, а також за кінцеві результати.

Так, у історичному аспекті у 1992–1994 рр. в країнах Європи було створено міжнародну тандем-сітку за допомогою мережі Інтернет, метаякої – віртуальне спілкування, що спрямоване на оволодіння рідною мовою партнера в процесі взаємного навчання за допомогою світової мережі Інтернет.

Зауважимо, що звісно віртуальна комунікація має низку переваг в порівнянні із «живою»: по-перше значно розширюються кордони і можли-

вості спілкування (тандем-партнера можна знайти практично в будь-якій країні світу); по-друге обидва комуніканти знаходяться у своєму звичному життєвому просторі, зручному для використання аутентичного матеріалу і необхідних джерел інформації; по-третє спілкування відбувається, як правило, переважно на основі писемного тексту (листи, повідомлення), що удосконалює навички, вміння писемного мовлення та поступово набуває моделі мовленнєвої поведінки партнера; по-четверте корекція помилок в писемних повідомленнях допомагає удосконаленню умінь розуміти писемний текст. Варто зауважити, що «тандем-технології» слід розглядати як перспективні у використанні сучасних методик навчання іноземних мов.

Оскільки, «тандем – технологія» – це автономне (самостійне) вивчення іноземної мови, дана методика рекомендується для додаткового індивідуального її вивчення здобувачами та не має практичного використання викладачами кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ.

Такими є основні напрями-методи і технології вітчизняної та зарубіжної методики, але життя достатньо динамічне, тому методична наука вивчення іноземної мови розвивається і, безумовно, будуть розроблятися і нові методи, і нові технології вивчення іноземних мов [1-6].

**Висновки.** В цілому станом на сьогодні до сучасних технологій інтенсивного вивчення іно-

земних мов відносять ритмопедію, гіпнопедію, релаксопедію, «інтел», експрес тощо.

З метою інтенсивного викладання англійської мови здобувачам за освітніми програмами «Право», «Правоохоронна діяльність» викладачі кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ практикують використання технології ритмопедії. Крім того, періодично застосовується технологія релаксопедії у освітньому процесі.

Навчання за «Інтел (інтелектуальна) технологією» рекомендується викладачами кафедри мовної підготовки індивідуально для окремих здобувачів з метою підвищення рівня знань мови до рівня кращих студентів академічної групи. Певний інтерес викладачів кафедри мовної підготовки у процесі підготовки здобувачів викликає також і драматико-педагогічна організація навчання (*dramapedagogische Gestaltung des Unterrichts*) англійській мові, яка повністю орієнтована на дію під час підготовки здобувачів до періодичних наукових конференцій кафедри різної тематики.

Понад 50% викладачів кафедри мовної підготовки у процесі практичних занять застосовують метод «мовчазні» технології під час саме наукової роботи здобувачів (наукові доповіді, наукові статті, тези, дипломні роботи, дисертації і т.д.) за освітніми програмами «Право», «Правоохоронна діяльність».

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вишневецький О. І. Методика навчання іноземних мов: навчальний посібник. К.: Знання, 2011. 206 с.
2. Вовк О. І. Формування англомовної граматичної компетенції у майбутніх учителів в умовах інтенсивного навчання : автореферат дисертації ... кандидата педагогічних наук. К.: 2008. С. 8.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б. та ін. ; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2013. 590 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/bigych-o.-b.-borysko-n.-f.-boreczka-g.-e.-ta-in.-2013-metodyka-navchannya-inozemnyh-mov-i-kultur-teoriya-i-praktyka.pdf>
4. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: А.С.К., 2006. 192 с.
5. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: [навч. посібник]. К.: ІНКОС, 2006. 248 с.
6. Токмань В. В. Методичні принципи інтенсивного навчання іноземних мов *Теорія та методика навчання* URL: <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/7099/1/.pdf> (дата звернення: 20.04.2022).
- 7.